МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

з підготовки до І етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з німецької мови

Рекомендації укладено з урахуванням чинних на дату підготовки документа нормативних і навчально-методичних матеріалів Міністерства освіти і науки України. Переліки тем і мовного матеріалу мають орієнтовний характер та призначені для планування системної підготовки учнів.

1. Нормативна та програмна основа

- Положення про учнівський олімпіадний та турнірний рух, затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 30.12.2024 № 1820, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 06.02.2025 за № 187/43593.
- Для 9 класу - модельні навчальні програми «Іноземна мова. 5-9 класи» та «Друга іноземна мова. 5-9 класи» (авторський колектив під керівництвом В. Г. Редька), затверджені для використання в освітньому процесі.
- Для 10-11 класів - навчальна програма з іноземних мов для 10-11 класів закладів загальної середньої освіти та спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов; для німецької як першої іноземної мови в спеціалізованому закладі орієнтиром є відповідний розділ програми для спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов.

2. Основні напрями підготовки

- Розвиток комунікативної компетентності в усіх видах мовленнєвої діяльності: аудіюванні, читанні, усній взаємодії, усному продукуванні та письмі.
- Розуміння й використання лексичних одиниць відповідно до сфер і ситуацій спілкування, уміння добирати мовні засоби з урахуванням мети, адресата й стилю висловлення.
- Практичне володіння граматичними структурами, передбаченими відповідною навчальною програмою; правильне використання їх у контексті.
- Фонетична, орфографічна та пунктуаційна правильність.
- Уміння висловлювати й аргументувати власну думку, порівнювати явища, пояснювати причини та наслідки, робити висновки, реагувати на позицію співрозмовника.
- Соціокультурна обізнаність, міжкультурна комунікація, знання реалій України та німецькомовних країн.

3. Орієнтовний зміст підготовки. 9 клас

Орієнтовні сфери й теми спілкування: особистість, родина та друзі; природа й довкілля; погода; кіно і театр; література; подорожі; шкільне життя та плани на майбутнє; молодіжна культура та дозвілля; засоби масової інформації й інтернет-комунікація; наука і технічний прогрес; робота та професії; Україна та німецькомовні країни, їхні міста, культурні й історичні пам’ятки.

Мовний інвентар - граматика (за модельною програмою):

- Прикметник: уживання прикметника як означення; субстантивовані прикметники; ступені порівняння прикметників, зокрема особливі форми; відмінювання прикметників.
- Прислівник: займенникові прислівники; ступені порівняння прислівників.
- Прийменник: прийменники з Genitiv, Dativ та Akkusativ; керування прийменників.
- Займенник: неозначені, відносні та питальні займенники; уживання man.
- Речення: умовні, часові, означальні, локальні, причинні та підрядні речення з ob; сполучники sondern, darum, deshalb.

- Іменник: особливості відмінювання окремих іменників; власні назви; іменники іншомовного походження; уживання без артикля; Genitiv.
- Дієслово: Futur I; Plusquamperfekt; Passiv у Präsens і Präteritum; інфінітивні конструкції з zu та без zu, um … zu, statt … zu, ohne … zu; Konjunktiv II у формулах ввічливості; зворотні дієслова; Präteritum.
- Числівник: дробові числівники.

4. Орієнтовний зміст підготовки. 10 клас

Сфери й теми спілкування: особистість, родина, друзі та міжособистісні стосунки; спорт і дозвілля; харчування; природа й погода; живопис і мистецтво; наука та технічний прогрес; Україна; країни, мова яких вивчається; шкільне життя; робота та професії.

Лексичний діапазон: особистісні якості й стосунки; взаємодопомога та розв'язання конфліктів; роль спорту, спортивні події та змагання; національні страви, смаки й уподобання, здорова їжа; природні катаклізми та захист природи; жанри живопису, художники й мистецькі заклади; комп'ютерне обладнання, сучасні засоби комунікації та технології; державний і політичний устрій, природні ресурси й державні свята України та країн виучуваної мови; освіта; сучасні професії, професійні якості й уміння.

Мовний інвентар - граматика:

- Прикметник: відмінювання прикметників на -a, -er, -el.
- Займенник: вказівні займенники solcher, jener, derjenige.
- Складне речення: умовні речення з wenn; сурядні конструкції з entweder … oder, nicht … sondern.
- Інфінітивні конструкції з haben/sein + zu + Infinitiv.
- Дієслово lassen.
- Partizip I.
- Plusquamperfekt для вираження передування дії.

5. Орієнтовний зміст підготовки. 11 клас

Сфери й теми спілкування: особистість, родина, друзі та міжособистісні стосунки; харчування; дозвілля; мистецтво; наука і технічний прогрес; подорожі; Україна у світі; країни, мова яких вивчається; шкільне життя; робота та професійне самовизначення.

Лексичний діапазон: права й обов'язки молоді; норми поведінки та спілкування; толерантність, гуманність і благодійність; харчові пріоритети й рецепти; клуби за інтересами, кіно, театр, телебачення, інтернет і фестивалі; види мистецтва та емоції; галузі науки й вплив технічного прогресу; подорожі та види туризму; міжнародні організації (ЄС, ООН, Рада Європи), право, етикет і благодійна діяльність; міжнародні відносини, видатні люди й визначні події; випускні іспити, подальше навчання, профорієнтація, пошук роботи та плани на майбутнє.

Мовний інвентар - граматика:

- Систематизація знань про прикметник.
- Підрядні речення з ob (непрямі запитання).
- Допустові конструкції з obwohl, deswegen, trotzdem.
- Часові підрядні речення з seit.
- Модальні дієслова у Perfekt і Plusquamperfekt (Aktiv).
- Непряма мова з модальними дієсловами; Konjunktiv I для передавання непрямої мови.
- Infinitiv Passiv; Passiv з модальними дієсловами.
- Konjunktiv II від haben, sein, können, mögen.
- Konditionalis I (würde + Infinitiv).

6. Мовленнєві вміння, на які доцільно спрямувати підготовку

- Аудіювання: розуміти основний зміст і деталі автентичних аудіотекстів, визначати мету висловлення, позицію мовця та потрібну інформацію.
- Читання: розуміти тексти різних жанрів, знаходити конкретну інформацію, визначати головну думку, логічні зв'язки та ставлення автора.
- Усна взаємодія: підтримувати діалог, ставити уточнювальні запитання, реагувати на репліки співрозмовника, погоджуватися або заперечувати, аргументувати позицію.
- Усне продукування: логічно й послідовно висловлюватися, описувати та порівнювати явища, пояснювати причини й наслідки, наводити приклади та робити висновки.
- Письмо: створювати зв'язні тексти відповідно до комунікативного завдання, дотримуватися логіки, структури, мовних норм і заданого обсягу.

7. Методичні зауваги

- Наведені теми й мовний інвентар є орієнтирами для підготовки, а не вичерпним переліком можливих завдань олімпіади.
- Граматичні явища слід перевіряти насамперед у контексті: у реченнях, текстах, діалогах і власних висловленнях.
- Зміст і формат олімпіадних завдань визначаються відповідними організаційно-методичними матеріалами та умовами проведення конкретного етапу.

Нормативні та навчально-методичні джерела

- Наказ МОН України від 30.12.2024 № 1820 «Про затвердження Положення про учнівський олімпіадний та турнірний рух»: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0187-25
- МОН України. Модельні навчальні програми для 5–9 класів НУШ (розділ «Іноземні мови»): https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvitni-programi/modelni-navchalni-programi-dlya-5-9-klasiv-novoi-ukrainskoi-shkoli-zaprovadzhuyutsya-poetapno-z-2022-roku
- МОН України. Модельна навчальна програма «Іноземна мова. 5–9 класи» (автори В. Г. Редько та ін.): https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Inozemni.movy.5-9-kl/Inoz.mov.5-9-kl.Redko.ta.in.14.07.pdf
- МОН України. Модельна навчальна програма «Друга іноземна мова. 5–9 класи» (автори В. Г. Редько та ін.): https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Inozemni.movy.5-9-kl/Druha.inoz.mov.5-9-kl.Redko.ta.in.14.07.pdf
- МОН України. Навчальні програми з іноземних мов для 10–11 класів, зокрема розділ «Німецька мова» для спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов: https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-10-11-klas/2018-2019/inozemni-movi-10-11-19.09.2017.pdf